ЎРТАЧИРЧИҚ ТУМАНЛАРАРО ИҚТИСОДИЙ СУДИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Ўртачирчиқ тумани

2024 йил 05 март

Ўртачирчиқ туманлараро иқтисодий судининг судьяси У.Суюнов раислигида, судья ёрдамчиси Ж.Ибрагимов котиблигида, даъвогар – Бўка туман фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши «Самандар Зиёдулла агро» фермер ҳўжалиги манфаатида жавобгар – "АРК ВИКА" масъулияти чекланган жамияти ҳисобидан «Самандар Зиёдулла агро» фермер ҳўжалиги фойдасига Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 4 мартдаги 121-сон ҳарорига асосан 1,15 рағбатлантирувчи коэффициентда ҳисобланган 41.949.015 сўмни ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича иқтисодий ишни, даъвогар вакиллари – Р.Абдуғаниев, Р.Солиева (ишончнома асосида), жавобгар вакили - А.Кабилов (ишончнома асосида)лар иштирокида, "Бўка пахта тозалаш" АЖ биносида, очиқ сайёр суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниқлади:

Даъвогар – Бўка туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши «Самандар Зиёдулла агро» фермер хўжалиги манфаатида Ўртачирчиқ туманлараро иқтисодий судига даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар – "АРК ВИКА" масъулияти чекланган жамияти ҳисобидан «Самандар Зиёдулла агро» фермер хўжалиги фойдасига Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 4 мартдаги 121-сон қарорига асосан 1,15 рағбатлантирувчи коэффициентда ҳисобланган 41.949.015 сўмни ундириб беришни сўраган.

Даъвогар вакиллари суд мажлисида иштирок этишиб, даъво аризасидаги талабларини қўллаб, Вазирлар Махкамасининг 2021 йил 4 мартдаги 121-сон қарорига 8-илова "2021 йилда кутилаётган минимал нархларга нисбатан рағбатлантирувчи коэффициент жорий этиладиган ғўзанинг селекцион навлари"га кўра Бухоро-6, Бухоро-8, С-6524, Наманган-77, Бухоро-102 селекцион навлар учун минимал харид нархларига кўлланиладиган рағбатлантирувчи коэффициент қўлланилиши белгиланганлигини, шу боис фермер хўжаликлари томонидан ғўзанинг селекцион навлари бўйича "APK BUKA" масъулияти чекланган жамиятига топширилган пахта хомашёси учун томонлар ўртасида тузилиб тасдиқланган электрон хисобварақ-фактуралардаги нархлар (ҚҚС билан биргаликда) билан хисоб-китоб қилишни сўраб, бунда Вазирлар Махкамасининг 2021 йил 4 мартдаги 121-сон қарори асосида рағбатлантирувчи коэффициентни қўллаб, даъво аризани тўлиқ қаноатлантриб беришни сўради.

Жавобгар вакили суд мухокамасида иштирок этиб, фермер хўжаликлари томонидан ғўзанинг селекцион навлари бўйича "APK BUKA" масъулияти чекланган жамиятига пахта хомашёси топширилганлигини таъкидлаб, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 9 июндаги 320-сонли қарорига асосан, Вазирлар Маҳкамасининг «Мавжуд ер майдонларидан самарали фойдаланиш ва 2021 йил хосили учун қишлоқ хўжалиги экинларини оқилона жойлаштириш тўғрисида» 2021 йил 4 мартдаги 121-сон қарорига 8-илованинг «Кутилаётган минимал харид нархларига қўлланиладиган рағбатлантирувчи коэффициент» устунидаги «1,15» рақами «1,01» рақами билан алмаштирилганлигидан келиб чиқиб, селекцион навлар учун минимал харид нархларига қўлланиладиган рағбатлантирувчи 1,01 коэффициент қулланилиши белгиланганлигидан даъвогарнинг даъвосидаги чиқиб, 1,01 қўлланилишини мақсадга мувофиқлигини айтиб, қонуний ва адолатли қарор қабул қилишни сўради.

Суд, тарафлар вакилларининг тушунтиришлари ҳамда кўрсатувларини тинглаб, ишдаги мавжуд ва тақдим этилган ҳужжатларни ўрганиб, қуйидаги асосларга кўра даъвогарнинг даъво аризасини тўлиқ ҳаноатлантиришни, суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим деб топди.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси 234-моддасининг иккинчи қисмига асосан мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади. Мазкур ҳолатда мажбурият контрактация шартномасидан келиб чиққан.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси 236-моддасига асосан, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонунчилик талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси 465-моддасига асосан контрактация шартномасига мувофиқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш ёки сотиш учун бундай маҳсулотни харид қиладиган шаҳсга - тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу маҳсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда муайян баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси 68-моддасида белгиланганидек, ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

Суд мажлисида даъвогар вакилининг тушунтиришлари ва ишдаги мавжуд хужжатлардан кўринишича тарафлар ўртасида 2021 йил

01 апрелда 215-сонли "Пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича шартномаси" тузилган (кейинги ўринларда – Шартнома деб юритилади). Шартнома белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилган.

Шартноманинг 1.1-бандига кўра, «Самандар Зиёдулла агро» фермер хўжалиги – "Хўжалик" ўзига тегишли ер майдонларидан мазкур шартноманинг тегишли бандларида кўрсатилган миқдордаги селекцион навли пахта хом ашёсини "АРК ВИКА" масъулияти чекланган жамиятига – "Харидор" га етказиб бериш, "Харидор" эса ушбу махсулотни келишилган муддатларда қабул қилиш ва муайян нарх бўйича маҳсулот ҳақини тўлаш мажбуриятини ўз зиммасига олган.

Мазкур шартнома шартларидан келиб чиқиб, даъвогар 2021 йилнинг бизнес режасига асосан 2021 йил 31 октябрдаги 2-сонли хисоб-фактура асосида Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 4 мартдаги 121-сон қарорига 8-илова "2021 йилда кутилаётган минимал нархларга нисбатан рағбатлантирувчи коэффициент жорий этиладиган ғўзанинг "С-65/24" селекцион навли пахта хом-ашёсини етказиб берган. Бунда, жавобгарга топширилган пахта хом-ашёсининг умумий қиймати ҚҚС билан жами 279.660.101 сўмни ташкил қилган.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Мавжуд ер майдонларидан самарали фойдаланиш ва 2021 йил ҳосили учун ҳишлоҳ хужалиги экинларини оҳилона жойлаштириш тутрисида" 2021 йил 4 мартдаги 121-сонли ҳарори (кейинги матнда Вазирлар Маҳкамасининг 121-сонли ҳарори деб юритилади) билан 2021 йилда кутилаётган минимал нархларга нисбатан ратбатлантирувчи коэффициент жорий этиладиган тузанинг селекцион навлари тасдиҳланган ва унга ҡура тузанинг "Бухороб", "Бухоро-8", "С-6524", "Наманган-77" ва "Бухоро-102" селекцион навлари учун белгиланган минимал нархларга нисбатан 1,15 ратбатлантирувчи коэффициент жорий этилган (8-илова).

Қабул қилиб олинган маҳсулотнинг суммаси, миқдори ва нави юзасидан жавобгар томонидан даъвогарга эътироз билдирилмаган ва Вазирлар Маҳкамасининг 121-сонли қарори талабидан келиб чиқиб "1,15" рағбатлантирувчи коэффициент тўлаб берилмаган.

Бўка туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши Вазирлар Маҳкамасининг 121-сонли қарорига мувофиқ фермер хўжалиги томонидан топширилган селекцион навли пахта хом-ашёсининг минимал нархларга нисбатан 1,15 рағбатлантирувчи коэффициент қўллаган ҳолда, топширилган пахта хом-ашёсининг қийматидан келиб чиқиб, жавобгарга 41.949.015 сўмни (279.660.101 сўм х 1,15 рағбатлантирувчи коэффициент) тўлаб бериш ҳақида талабнома юборган. Аммо, ушбу талабнома жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган.

Шу боис, Кенгаш даъвогар манфаатида Ўртачирчиқ туманлараро иқтисодий судига даъво аризаси билан мурожаат қилиб, Вазирлар Маҳкамасининг 121-сонли қарори талабидан келиб чиқиб 1,15 коэффицентда ҳисобланган ҳақдорликни ундириб беришни сўраган.

Суд муҳокамасида жавобгар вакили Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 9 июндаги 320-сонли қарорига асосан,

Махкамасининг «Мавжуд eр майдонларидан фойдаланиш ва 2021 йил хосили учун қишлоқ хўжалиги экинларини оқилона жойлаштириш тўғрисида» 2021 йил 4 мартдаги 121-сон қарорига 8-илованинг «Кутилаётган минимал харид нархларига қўлланиладиган рағбатлантирувчи коэффициент» устунидаги «1,15» рақами «1,01» рақами билан алмаштирилганлигидан келиб чиқиб, селекцион навлар учун нархларига кўлланиладиган рағбатлантирувчи минимал харид коэффициент қўлланилиши белгиланганлигидан келиб чиқиб, 1.01 даъвогарнинг даъвосидаги 1,01 коэффициент қўлланилишини сўраган.

"Норматив-хуқуқий хужжатлар тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг (кейинги матнда Қонун деб юритилади) 3-моддасига кўра, норматив-хуқуқий хужжат қонунчиликка мувофиқ қабул қилинган, умуммажбурий давлат кўрсатмалари сифатида хуқуқий нормаларни белгилашга, ўзгартиришга ёки бекор қилишга қаратилган расмий хужжатдир.

Қонуннинг 6-моддасига кўра, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг қарори ҳам норматив-ҳуқуқий ҳужжат ҳисобанади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ва қонунлари, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг қарорлари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари ва қарорлари асосида ҳамда уларни ижро этиш учун қарорлар тарзида норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилади. Бу Қонуннинг 13-моддасида мустаҳкамланган.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 9 июндаги 320-сонли қарори билан Вазирлар Маҳкамасининг "Мавжуд ер майдонларидан самарали фойдаланиш ва 2021 йил ҳосили учун ҳишлоҳ хўжалиги экинларини оҳилона жойлаштириш тўғрисида" 2021 йил 4 мартдаги 121-сонли ҳарорига 8-илованинг "Кутилаётган минимал ҳарид нарҳларига ҳўлланиладиган рағбатлантирувчи коэффициент" устунидаги "1,15" раҳами "1,01" раҳами билан алмаштирилган.

Даъвогар эса пахта хом ашёсини Вазирлар Маҳкамасининг 320-сонли қарори қабул қилинишидан олдин жавобгарга етказиб берган.

Қонуннинг 40-моддасининг биринчи қисмига кўра, нормативҳуқуқий ҳужжатлар, агар ҳужжатларнинг ўзида кечроқ муддат кўрсатилмаган бўлса, расмий эълон қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Шунингдек, Қонун 41-моддасининг биринчи ва иккинчи қисмларига мувофиқ, норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар орқага қайтиш кучига эга эмас ва улар амалга киритилганидан кейин юзага келган ижтимоий муносабатларга нисбатан қўлланилади, бундан ушбу модданинг иккинчи қисмида назарда тутилган ҳоллар мустасно.

Ўзбекистон Республикаси қонунининг амал қилиши у амалга киритилгунига қадар юзага келган ижтимоий муносабатларга нисбатан қонунда тўғридан-тўғри назарда тутилган ҳоллардагина татбиқ этилади.

Фуқаролик қонунчилиги ҳужжати амалга киритилгунга қадар вужудга келган муносабатлар бўйича бу қонунчилик ҳужжати у амалга

киритилганидан кейин вужудга келган ҳуқуқ ва бурчларга нисбатан қўлланилади.

Агар шартнома тузилганидан кейин тарафлар учун мажбурий бўлган, шартнома тузилаётган пайтдагидан бошқача қоидаларни белгилайдиган қонун қабул қилинган бўлса, тузилган шартноманинг шартлари ўз кучини сақлаб қолади, бундан қонуннинг аввал тузилган шартномалардан келиб чиқувчи муносабатларга татбиқ этилиши кўрсатилган холлар мустасно.

Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 9 июндаги 320-сонли қарорида у амалга киритилгунига қадар юзага келган ижтимоий муносабатларга нисбатан татбиқ этилиши белгиланмаганлиги сабабли у амалга киритилганидан кейин юзага келган ижтимоий муносабатларга нисбатан қўлланилади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 4-моддасига кўра, фуқаролик қонунчилиги ҳужжатлари орқага қайтиш кучига эга эмас ва улар амалга киритилганидан кейин вужудга келган муносабатларга нисбатан қўлланилади. Қонун у амалга киритилгунга қадар вужудга келган муносабатларга нисбатан қонунда тўғридан-тўғри назарда тутилган ҳоллардагина татбиқ этилади.

Мазкур ҳолатда, Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 4 мартдаги 121-сонли ҳарорининг 8-иловасида селекцион навли ғўзанинг минимал нархига "1,15" рағбатлантирувчи коэффициент ҳўлланилиши белгиланган.

Даъвогар томонидан селекцион навли пахта хом-ашёси топширилган ва топширилган пахтанинг миқдори, нави, синфлари инобатга олинган ҳолда рағбатлантирувчи коэффициент миқдори тўғри ҳисобланганлиги аниқланди ва суд муҳокамасида даъвогарнинг даъво талаби ўз исботини топди.

Қайд этилганларга кўра, суд жавобгар вакилининг суд жараёнида билдирган юқоридаги важлари билан келишмайди.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, суд даъвогарнинг даъво аризани тўлиқ қаноатлантиришни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси 118-моддасига кўра, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Мазкур Кодекснинг ушбу талабларидан келиб чиқиб, ишни кўриб чиқиш билан боғлиқ суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим деб топди.

Бинобарин, Ўзбекистон Республикаси Фукаролик кодекси 236, 326, 465-моддаларини, "Норматив-хуқуқий хужжатлар тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни талабларини, Ўзбекистон Республикаси Махкамасининг 2021 йил 4 мартдаги 121-сон талабларини ва Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодексининг 176-179, 186-моддаларини қўллаб, Ўзбекистон 118, Республикаси Олий Хўжалик суди Пленумининг "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўғрисидаги фуқаролик қонун ҳужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида"ги №163-сонли қарори талабларига амал қилиб, суд

ҚАРОР ҚИЛДИ:

Даъвогарнинг даъво аризаси тўлиқ қаноатлантирилсин.

Жавобгар – "APK BUKA" масъулияти чекланган жамияти ҳисобидан:

- Даъвогар «Самандар Зиёдулла агро» фермер хўжалиги фойдасига 41.949.015 сўм (рағбатлантирувчи коэффицент) ва 34.000 сўм почта харажати;
 - Республика бюджетига 838.980,30 сўм давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қарори қабул қилинган кундан эътиборан бир ойлик муддат ўтгач қонуний кучга киради.

Хал қилув қарори қонуний кучга кирганидан кейин ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал ҳилув ҳарорига нисбатан тегишли тартибида шикоят бериш (протест келтириш) мумкин.

Раислик қилувчи, судья

У.Суюнов

